

ĆWICZENIA WRAŻLIWOŚCI SŁUCHOWEJ I MOWY DZIECKA

Źródło: Adobe Stock

Wczesna rewalidacja w stosunku do dziecka z zaburzeniami mowy jest niezbędna w przypadku, gdy już stwierdzono u dziecka dysfunkcje aparatu artykulacyjnego i w miarę możliwości jego przyczynę. Dziecko takie należy objąć specyficzną opieką pedagogiczną jak najwcześniej.

Pedagog, psycholog, logopeda tak powinien kierować postępowaniem rewalidacyjnym rodziców, aby ich świadoma i racjonalna opieka zapewniała dziecku najlepszy rozwój.

Dzięki wczesnie rozpoczętym i prowadzonym systematycznie ćwiczeniom, dziecko mające problemy z mówieniem przyswaja sobie znaczną liczbę pojęć i uczy się rozumieć mowę. Przyjmuje się, że wiek 6-7 lat u dziecka jest okresem zamykającym nabywanie systemu językowego. Dziecko osiąga wtedy wystarczającą sprawność artykulacyjną, a jego mechanizmy percepcyjne są w pełni uformowane. Dlatego wiek przedszkolny jest okresem, w którym stymulacja mowy dziecka jest szczególnie ważna.

Mowę dziecka możemy wspomagać w wieloraki sposób m.in. poprzez:

1. Ćwiczenia oddechowe

Ćwiczenia te należy jak najczęściej organizować na otwartej przestrzeni, ale w odpowiednich warunkach atmosferycznych. Zbyt niska temperatura lub duża wilgotność powietrza są niewskazane. Konieczne jest też przygotowanie odpowiednich pomocy do ćwiczeń kształtujących aparat oddechowy. Powinny się w nim znaleźć takie materiały, jak: rurki do napojów, małe kawałki bibuły, papierowe kółeczka, papierowe kwiaty, piórka, waciki, kuleczki

styropianu, świeczki, bibułkowe wstążki, aparaty do baniek mydlanych, balony, paski papieru różnej długości, a także zawieszane na nitkach krążki folii aluminiowej, listki, motylki, czy płatki bibuły imitujące np. śnieżynki. Bardzo przydatne będą także gwizdki, trąbki, organy, okaryny.

U dzieci w okresie przedszkolnym ważne jest wyrobienie nawyku prawidłowego oddychania podczas mówienia. Celem ćwiczeń oddechowych jest przede wszystkim rozróżnienie fazy wdechu i wydechu, wyrobienie umiejętności pełnego, szybkiego wdechu oraz wydłużenie fazy wydechowej, mówienie tylko na wydechu. Dlatego ważne jest stosowanie ćwiczeń, które usprawniają mięśnie oddechowe i zwiększają kontrolę nad strumieniem powietrza.

U dzieci w wieku przedszkolnym warto łączyć ćwiczenia oddechowe z ruchem całego ciała (np. rąk i tułowia) – podnoszenie rąk do góry podczas wdechu, skręty tułowia w bok, unoszenie głowy. Warto także ćwiczyć z dziećmi recytowanie lub śpiewanie coraz dłuższych fragmentów na jednym wydechu. Można stosować także ćwiczenia z zatrzymaniem wydechu, co wzmacnia mięśnie oddechowe. Dzieci bardzo lubią także ćwiczenia z wykorzystaniem różnych rekwizytów: dmuchanie na płomień świecy, piłkę, chusteczkę, skrawki papieru, dmuchanie na kolorowe girlandy, na wiatraczek, na korkowe wałeczki, na styropian, na piłeczki pingpongowe, dmuchanie na przedmioty zawieszane na sznureczkach, nadmuchiwanie balonu.

2. Ćwiczenia usprawniające narządy artykulacyjne

Wyrazistość i dokładność artykulacji zależą w dużym stopniu od sprawności mięśni narządów artykulacyjnych. Ruchy poszczególnych artykulatorów muszą być bardzo dokładne, by powstał dany dźwięk. W osiągnięciu precyzji tych ruchów pomaga szereg ćwiczeń. Mają one na celu przede wszystkim:

- usprawnienie języka, warg, podniebienia miękkiego i żuchwy (artykulatory ruchome),
- opanowanie umiejętności i świadomego kierowania ruchami narządów artykulacyjnych,
- usprawnienie koordynacji ruchowej w zakresie aparatu artykulacyjnego,
- wyrobienie wrażliwości miejsc i ruchów w jamie ustnej, istotnych dla prawidłowego wymawiania głosek.

Ćwiczenia artykulacyjne powinny być wykonywane bardzo dokładnie, bez pośpiechu. Dla dzieci przeważnie są one nudne, dlatego nauczyciel, logopeda powinien je prowadzić w sposób atrakcyjny i zabawowy. Należy pamiętać, aby czas trwania i liczbę powtórzeń dostosować do indywidualnych możliwości dziecka. Np. spróbujmy pokazać jakie robimy minki gdy jesteśmy: weseli - płaskie wargi, rozciągnięte od ucha do ucha, uśmiech szeroki; smutni - robimy podkówkę z warg, obrażeni - wargi nadęte; zdenerwowani - wargi wąskie. Dzieci mogą również naśladować warczenie psa, zachowania kota - np. kotek ma wąsy i nimi porusza (między wargami dziecko trzyma słomkę); koty ziewają, oblizują się itp.

3. Ćwiczenia słuchowe

Celem ćwiczeń słuchowych jest uczenie koncentrowania uwagi na sygnałach słuchowych, wysłuchiwanie i różnicowanie dźwięków dochodzących z najbliższego otoczenia i ich lokalizacja, różnicowanie i rozpoznawanie głosów przyrody oraz odgłosów wydawanych przez różne przedmioty codziennego użytku i dźwięków wydawanych przez instrumenty muzyczne np. rozpoznawanie głosów wydawanych przez pojazdy, rozpoznawanie głosów wydawanych przez przedmioty np. zegar, darcie papieru, kapanie wody z kranu itp. Ważne jest, by te ćwiczenia były prowadzone w formie atrakcyjnej dla dziecka. Można stosować zabawy: „Czyj to głos?“, „Co słyszysz dookoła?“, „Jaki to instrument?“. Warto też wykorzystać programy muzyczne i płyty CD z nagraniami różnorodnych dźwięków.

4. Rozwijanie słownika dziecka

Istotne jest tutaj poznawanie brzmienia i znaczenia słów (opowiadanie historyjek, nazywanie obrazków, zabawy z wykorzystaniem poznanego słowa - scenki, ilustracje, gry, loteryjki obrazkowe). Ważne jest, by dziecko miało jak najwięcej doświadczeń ze słowem, w różnorodnych sytuacjach np.: nauczyciel uderza w bębenek w tempie szybkim - dzieci biegają, nauczyciel

uderza w bębenek w tempie wolnym - dzieci chodzą, nauczyciel nie uderza w bębenek - dzieci zatrzymują się.

Na koniec zasady, które sprzyjają rozwojowi sprawności językowej u dzieci:

- Komunikaty słowne powinny być jasne, krótkie, proste i w pełni zrozumiałe dla dziecka.
- Należy umiejętnie słuchać tego, co mówi dziecko, podtrzymywać rozmowę i pozwalać mu na dokończenie jego wypowiedzi.
- W przypadku nieprawidłowej wymowy dziecka należy podać mu właściwy wzorzec, delikatnie zachęcając do powtórzenia.
- Wybór środków językowych powinien być dostosowany do wieku i możliwości językowych dziecka.
- Dobrze jest dać odczuć dziecku, że również mowa dorosłych nie jest doskonała i każdemu może zdarzyć się przejęzyczenie czy omyłka słowna.

Magdalena Pietraszewska - pedagog

Literatura:

Emiluta-Rozya D., „Wspomaganie rozwoju mowy dziecka w wieku przedszkolnym”, Warszawa 1994.

Rodak H. „Terapia dziecka z wadą wymowy”, Warszawa 2002.

Internet:

Justyna Hanusek, „Wspomaganie rozwoju mowy dziecka w okresie przedszkolnym”.

Anna Łaska, „Stymulowanie rozwoju mowy dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym”.

Ewelina Podębska, Renata Wzorek, „Ćwiczenia aparatu artykulacyjnego”.